

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Białymstoku

LBI.410.013.02.2020

Pan
Jarosław Borowski
Burmistrz Miasta Bielsk Podlaski
ul. Kopernika 1
17-100 Bielsk Podlaski

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Wystąpienie pokontrolne z 7 grudnia 2020 r. zmienione zgodnie z treścią uchwały Zespołu Orzekającego Komisji Rozstrzygającej w Najwyższej Izbie Kontroli z 23 lutego 2021 r. (KPK-KPO.443.174.2020)

P/20/007 Działalność organów administracji publicznej dotycząca podtrzymywania tożsamości kulturowej i językowej mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Białymstoku
ul. Akademicka 4, 15-267 Białystok
T +48 85 874 81 00, F +48 85 874 81 33
lbi@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Urząd Miasta Bielsk Podlaski, ul. Kopernika 1, 17-100 Bielsk podlaski (dalej: Urząd).
Kierownik jednostki kontrolowanej	Jarosław Borowski, Burmistrz Miasta Bielsk Podlaski od 1 grudnia 2014 r. (dalej: <i>Burmistrz</i>).
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Zapewnienie warunków, w tym finansowych, umożliwiających podtrzymywanie poczucia tożsamości kulturowej i językowej mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym. 2. Realizacja zadań dotyczących podtrzymywania tożsamości kulturowej i językowej mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym.
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2018 r. do czasu zakończenia czynności kontrolnych w 2020 r., tj. do 30 listopada 2020 r., w tym z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed i po tym okresie, jeśli miały wpływ na kontrolowaną działalność.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Białymstoku
Kontroler	Marek Ozga, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LBI/106/2020 z 7 września 2020 r. (akta kontroli str. 1-4)

¹ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200. Ustawa zwana dalej: „ustawą o NIK”.

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Miasto Bielsk Podlaski³ podejmowało działania w celu zapewnienia warunków dla podtrzymywania poczucia tożsamości kulturowej i językowej – zamieszkałych na jego terenie – mniejszości białoruskiej i ukraińskiej⁴, a także w większości prawidłowo realizowało zadania na ich rzecz.

Organizacja pracy w Urzędzie pozwalała na prowadzenie działań mających na celu zachowanie tradycji i kultury oraz języków mniejszości narodowych. Miasto zapewniło dzieciom i młodzieży naukę języka mniejszości w jednym przedszkolu i dwóch szkołach, dla których było organem prowadzącym. Udzieliło również wsparcia finansowego szkole niepublicznej z nauką języka białoruskiego. Nakłady z budżetu Miasta na zadania bieżące subwencjonowane, z uwzględnieniem części oświatowej subwencji ogólnej, w latach 2018 – 2020 wyniosły odpowiednio 13.995,6 tys. zł, 15.066,2 tys. zł i 16.724,4 tys. zł. Zaznaczyć należy jednak, że dokonując podziału środków na poszczególne szkoły, w Urzędzie kierowano się wyłącznie zapotrzebowaniem zgłaszanym przez dyrektorów tych szkół, gdyż nie dysponowano wiedzą na temat faktycznych kosztów wychowania i nauczania uczniów mniejszości narodowych.

W latach objętych kontrolą, Miasto skorzystało z możliwości udzielenia dotacji celowych dotyczących podtrzymywania tożsamości mniejszości białoruskiej i ukraińskiej. W ramach czterech otwartych konkursów ofert, zorganizowanych w latach 2018 – 2020, zlecono i zrealizowano na rzecz tych mniejszości 14 zadań, które dofinansowano z budżetu dotacjami w kwocie 83,7 tys. zł.

Część zadań na rzecz mniejszości, w latach 2018 – 2020 powierzono Bielskiemu Domu Kultury⁵, który korzystając z dotacji podmiotowej z budżetu Miasta (odpowiednio 128,7 tys. zł, 129,2 tys. zł i 133,1 tys. zł) i dotacji Powiatu Bielskiego (7,5 tys. zł, 4 tys. zł i 3,5 tys. zł) corocznie przedstawiał ofertę dla mieszkańców Miasta, w tym należących do mniejszości białoruskiej i ukraińskiej. W okresie objętym kontrolą organizowano cykliczne imprezy prezentujące ich tradycje⁶ i zadbano o odpowiednią prezentację folkloru mniejszości. W BDK prowadzono cztery amatorskie zespoły wokalno-taneczne, w tym trzy białoruskojęzyczne oraz jeden ukraińskojęzyczny. Z kolei Biblioteka Miejska udostępniała księgozbiór i prasę w językach białoruskim, rosyjskim i ukraińskim⁷.

Stwierdzone nieprawidłowości w realizowanych działaniach na rzecz mniejszości białoruskiej i ukraińskiej, dotyczyły:

- zobowiązania rodziców uczniów do złożenia, jeszcze przed rozpoczęciem nauki w Szkole Podstawowej nr 3 z Dodatkową Nauką Języka Białoruskiego im. J. Kostyczewicza w Bielsku Podlaskim⁸, wniosku o objęcie ich dzieci dodatkową nauką języka mniejszości, czym naruszono prawo rodzica do złożenia wniosku o objęcie ucznia nauczaniem języka mniejszości w terminie do 20 września danego roku,
- nierzetelnej weryfikacji liczby uczniów mniejszości narodowej wykazanej w *Systemie Informacji Oświatowej* przez dyrektora SP nr 3, stanowiącej podstawę do wyliczenia dla Miasta części oświatowej subwencji ogólnej w 2020 roku, czego konsekwencją było zawyżenie należnej Miastu części oświatowej subwencji ogólnej o 2.468 zł,
- zaniechania działań wobec jednej z organizacji pozarządowych, która z 54-dniowym opóźnieniem złożyła końcowe rozliczenie zrealizowanego na zlecenie Urzędu zadania na rzecz mniejszości, czym naruszono postanowienia § 9 ust. 4 umowy o przyznaniu dotacji.

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Dalej „Miasto”.

⁴ Zwane dalej także „mniejszościami narodowymi”.

⁵ Dalej „BDK”.

⁶ M.in. pn.: „Tradycja regionu w obrzędach”, „Nasze pieśni” (obie dotyczące mniejszości białoruskiej), warsztaty kultury ukraińskiej dla dzieci i młodzieży „U źródeł”, czy też Spotkania z podlaskim folklorem, tradycją i poezją ukraińską.

⁷ Np.: „Niwa” i „Bielski Hostiniec” (mniejszości białoruskiej), „Nad Buhom i Narwoju” (mniejszości ukraińskiej).

⁸ Dalej „SP nr 3”.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

OBSZAR	1. Zapewnienie warunków, w tym finansowych, umożliwiających podtrzymywanie poczucia tożsamości kulturowej i językowej mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym
Opis stanu faktycznego	1.1. Według danych Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku, Miasto liczyło 26,7 tys. mieszkańców, z których 4,8 tys. (18%) deklarowało narodowość białorską (na dzień 30 września 2020 r. Miasto zamieszkiwało 25,1 tys. osób). Poza białorską mniejszością narodową, w Mieście zamieszkuje też narodowa mniejszość ukraińska, jednak jej liczebność nie została ustalona. Prowadzone w Urzędzie zbiory danych ewidencji ludności nie obejmowały informacji o narodowości mieszkańców. Z pozyskanych w trakcie kontroli NIK informacji⁹ wynika, że w wyniku Narodowego Spisu Powszechnego – przeprowadzonego w 2011 roku – gmina miejska Bielsk Podlaski przestała spełniać kryteria ustawy z dnia 6 stycznia 2005 r. o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym¹⁰, bowiem liczba osób narodowości białorskiej w Bielsku Podlaskim spadła poniżej 20% ogółu mieszkańców. (akta kontroli str. 40-41) Burmistrz wyjaśnił, że „Dane ze Spisu Powszechnego z 2011 roku w zakresie mniejszości narodowych wg gmin nie były dostępne w danych Głównego Urzędu Statystycznego. Częściowe dane ujęte w „Informacji o gminach, w których udział mniejszości narodowych, etnicznych lub społeczności posługującej się językiem kaszubskim wśród ogółu mieszkańców stanowił w 2011 roku co najmniej 10%” są dostępne na stronie internetowej MSWiA. Wynika z nich, że wg. NSP z 2011 roku miasto Bielsk Podlaski miało 26.679 mieszkańców, w tym 4.806 mieszkańców będących mniejszością białorską, co stanowiło 18%. Nie ma danych dotyczących mniejszości ukraińskiej”. (akta kontroli str. 155-156) Według danych Systemu Informacji Oświatowej¹¹, na 30 września 2020 r. populacja dzieci objętych obowiązkiem szkolnym wynosiła 1.956 uczniów, w tym 610 należących do białorskiej mniejszości narodowej i 156 – do ukraińskiej mniejszości narodowej. (akta kontroli str. 34-35) W statucie Miasta ani w Regulaminie organizacyjnym Urzędu nie określono odrębnych rozwiązań organizacyjnych dotyczących prowadzenia spraw mniejszości białorskiej i ukraińskiej zamieszkałych w Bielsku Podlaskim. W strukturach Urzędu nie wyznaczono komórek / pracowników odpowiedzialnych wyłącznie za realizację zadań na rzecz mniejszości. Były one wykonywane w ramach ogólnej działalności Urzędu. (akta kontroli str. 5-31) Pracownicy Urzędu nie uczestniczyli w spotkaniach, konferencjach i szkoleniach o tematyce dotyczącej mniejszości narodowych, w tym m.in. z zakresu przeciwdziałania dyskryminacji rasowej i ksenofobii. Burmistrz wyjaśnił, że do Urzędu nie wpływały informacje lub zaproszenia na tego typu spotkania, konferencje czy szkolenia. Jednocześnie, w okresie objętym kontrolą, w Urzędzie nie odnotowano informacji o występowaniu na obszarze Miasta zdarzeń związanych z dyskryminacją, wynikającą z przynależności do mniejszości narodowych. Mieszkańcy nie wnosili skarg o naruszeniu poszanowania praw mniejszości ani nie składali wniosków dotyczących zadań realizowanych na rzecz mniejszości. (akta kontroli str. 9-15, 31-32, 40-41, 69-70, 155, 162-168) Burmistrz wyjaśnił, że akty regulujące ustrój gminy oraz zasady funkcjonowania Urzędu skierowane były do wszystkich mieszkańców Bielska Podlaskiego. Sprawy poszczególnych grup społecznych, w tym mniejszości narodowych, regulowały odrębne przepisy i nie było potrzeby powielania ich w Statucie i Regulaminie organizacyjnym. Dodał, że „Bielsk Podlaski to miasto o bardzo zróżnicowanej mozaice pod względem narodowości i religii. „Mniejszość”

⁹ Dostępnych na stronach internetowych: <http://mniejszosci.narodowe.mswia.gov.pl/mne/mniejszosci/wyniki-narodowego-spisu/8022-Gminy-w-ktorych-udzial-mniejszosci-narodowych-etnicznych-lub-spolecznosci-poslug.html>

¹⁰ Dz. U. z 2017 r. poz. 823. Ustawa zwana dalej „ustawą o mniejszościach narodowych”.

¹¹ Dalej „SIO”.

i „większość” ma tu nieco inny wymiar niż w kraju. Staramy się, aby każda z zamieszkujących miasto narodowości była traktowana na równi z pozostałymi ...”.

(akta kontroli str. 68-69)

W okresie objętym kontrolą zadania na rzecz mniejszości białoruskiej i ukraińskiej były realizowane głównie przez:

- Referat Oświaty i Kultury Urzędu zajmujący się w Urzędzie m.in. nadzorem nad działalnością statutową w zakresie spraw należących do organu prowadzącego, a dotyczących: [1] przedszkoli, [2] szkół podstawowych, [3] Miejskiej Biblioteki Publicznej, [4] Bielskiego Domu Kultury. Ponadto Referat ten nadzorował i kontrolował wykorzystanie dotacji udzielonych jednostkom oświatowym, ze sfery kultury, sportu i ochrony zdrowia. Zajmował się on też planowaniem granic obwodów szkolnych, sprawami związanymi z likwidacją szkół, ewidencją szkół niepublicznych, analizą arkuszy organizacyjnych oraz współpracą z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami niepublicznymi, w ramach której zlecał i nadzorował realizację zadań publicznych z zakresu zadań Referatu. W latach 2018 – 2020 (do 30 września) nie było przypadków likwidacji lub obniżenia stopnia organizacyjnego szkół z językiem mniejszości narodowej.
- Przedszkole Nr 9 Leśna Polana w Bielsku Podlaskim, które umożliwiała dzieciom podtrzymywanie poczucia tożsamości narodowej, etnicznej, językowej i religijnej poprzez prowadzenie dodatkowej nauki języka ukraińskiego (jedyna taka placówka przedszkolna w województwie i druga w kraju - na zajęcia z języka ukraińskiego uczęszcza 128 dzieci) oraz poprzez wpajanie i rozwijanie zasad tolerancji dla odmienności narodowej i religijnej, a także szacunku dla obrzędów religijnych różnych wyznań¹².
- SP nr 3, której celem ma być dbałość o integralny rozwój biologiczny, poznawczy, emocjonalny, społeczny i moralny ucznia, a zadaniem nauka języka białoruskiego jako języka mniejszości narodowej, w tym także organizowanie różnorodnych działań rozwijających wrażliwość kulturową i społeczną uczniów, m.in. w zakresie podtrzymywania tożsamości narodowej i językowej uczniów należących do mniejszości narodowych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym¹³. Sprawę zapisów dotyczących złożenia wniosku o objęcie nauką języka, historii i kultury mniejszości białoruskiej w Statucie SP nr 3 opisano w dalszej części wystąpienia, w sekcji „Stwierdzone nieprawdowości”. (akta kontroli str. 45-50, 55-68, 155, 218)
- Szkołę Podstawową nr 4 im. Adama Mickiewicza w Bielsku Podlaskim (dalej SP nr 4), dążącą do umacniania w uczniach poczucia tożsamości kulturowej, religijnej, narodowej i etnicznej, w tym poprzez naukę języka ukraińskiego oraz do organizowania działań rozwijających wrażliwość kulturową i społeczną uczniów, w tym w zakresie podtrzymywania tożsamości narodowej i językowej uczniów należących do mniejszości narodowych, mniejszości etnicznych i społeczności posługującej się językiem regionalnym¹⁴.
- BDK, który w ramach m.in. festiwali i przeglądów muzycznych, prowadzenia zespołów wokalnych, wokально-instrumentalnych i wokально-tanecznych oraz organizowanych konkursów, festynów i innych przedsięwzięć kulturalnych, tworzy warunki dla rozwoju amatorskiego ruchu artystycznego, w tym mniejszości narodowych (*Chór Pieśni i Tańca „Wasiloczki”*, zespół *„Małanka”* i Zespół Męski *„Kuranty”* – mniejszości białoruskiej oraz *Ukraiński Zespół Pieśni i Tańca „Ranok”*)¹⁵.
- Miejską Bibliotekę Publiczną w Bielsku Podlaskim (dalej Biblioteka), która w ramach gromadzenia i udostępniania księgozbiorów przygotowała w Wypożyczalni dla dorosłych (dostępny dla wszystkich chętnych) księgozbiór na potrzeby mniejszości, posługujących się językiem białoruskim, rosyjskim i ukraińskim. Mniejszości te mogą również korzystać na miejscu w Czytelni dla dorosłych z gromadzonej prasy¹⁶: [1] *„Bielski Hostiniec”* – kwartalnik mniejszości białoruskiej, wydawany przez Muzeum Małej Ojczyzny

¹² Statut przedszkola § 3 ust. 3 pkt 7 lit g.

¹³ Statut szkoły § 7 ust. 1 pkt 3 i §44 ust. 1 pkt 4.

¹⁴ Statut szkoły § 6 ust. 1 pkt 5 i §20 ust 5 pkt 8.

¹⁵ Statut BDK § 4 ust. 2.

¹⁶ Statut Biblioteki § 4 ust. 2.

w Studziwodach, [2] „Czasopis” – białorusko-polski miesięcznik kulturalno-społeczny, wydawany przez Stowarzyszenie Dziennikarzy Białoruskich, [3] „Nad Buhom i Narwoju” – dwumiesięcznik mniejszości ukraińskiej, wydawany przez Związek Ukraińców Podlasia, [4] „Chidusz” – magazyn żydowski, wydawany przez Fundację Żydowską Chidusz i [5] „Niwa” – tygodnik Białorusinów w Polsce, wydawany przez Radę Programową Tygodnika. (akta kontroli str. 42-54, 71-108, 113-114)

1.2. Miasto Bielsk Podlaski nie było wpisane do Rejestru gmin, na których obszarze używane są nazwy w języku mniejszości¹⁷, prowadzonego przez ministra właściwego ds. wyznań religijnych oraz mniejszości narodowych i etnicznych. Rada Miasta Bielsk Podlaski nie składała do Wojewody Podlaskiego wniosków w sprawie dodatkowej nazwy obiektu fizjograficznego bowiem na terenie miasta nie odnotowano takich obiektów fizjograficznych określanych w językach mniejszości narodowych. (akta kontroli str. 40-41, 109)

Miasto Bielsk Podlaski nie zostało również wpisane do prowadzonego przez ministra właściwego ds. wyznań religijnych oraz mniejszości narodowych i etnicznych Urzędowego Rejestru Gmin, w których używany jest język mniejszości narodowej jako język pomocniczy¹⁸. Brak wpisu do obu ww. rejestrów związany był z niespełnianiem przez Miasto kryterium dotyczącego 20% udziału liczby mieszkańców należących do mniejszości w stosunku do ogółu mieszkańców. Ponadto, jak podał Burmistrz, do Urzędu nie wpływały wnioski mniejszości w tych sprawach. (akta kontroli str. 40-41, 109)

1.3. Analiza planów pracy i sprawozdań z działalności Rady Miasta Bielsk Podlaski i jej komisji (w tym zagadnień regulowanych w uchwałach Rady) wykazała, że w latach 2018–2020 problematyka mniejszości i działań na ich rzecz nie była przedmiotem obrad tych organów. Problematyka ta nie była również przedmiotem interpelacji zgłaszanych przez radnych. (akta kontroli str. 40)

Z wyjaśnień Burmistrza wynika, że potrzeby mniejszości białoruskiej i ukraińskiej były analizowane przez władze miasta na bieżąco w ramach codziennych kontaktów, bez dokumentowania tego w formie pisemnych analiz. W szczególności odbywało się to poprzez udział w imprezach, spotkaniach oraz poprzez analizę planów finansowych i planów pracy jednostek organizacyjnych miasta, które realizowały działania na rzecz mniejszości. Burmistrz wskazał też, że w latach 2018–2019 zagadnienia związane z potrzebami i problemami mniejszości żyjących w Bielsku Podlaskim były poruszane i omawiane na szeregu konferencjach organizowanych w Bielsku Podlaskim przez Stowarzyszenie Podlaski Instytut Naukowy we współpracy ze Związkiem Ukraińców Podlasia oraz Muzeum Małej Ojczyzny w Studziwodach. Przy udziale kierownictwa Urzędu poruszano problemy związane z kulturą i językiem Podlasia, kulturą i piśmiennictwem słowiańskim, a także odradzaniem się nauczania języków mniejszości na północnym Podlasiu. (akta kontroli str. 70, 109)

1.4. W okresie objętym kontrolą, Miasto nie realizowało programów lokalnych dedykowanych wyłącznie mniejszościom narodowym. Przyjęty w 2015 roku – i funkcjonujący w okresie objętym kontrolą – program stypendialny im. Jana Pawła II dla uczniów za wyniki i osiągnięcia w nauce¹⁹ skierowany był do ogółu społeczności uczniowskiej Miasta, w tym uczniów mniejszości. Celem przyjętych rozwiązań było wsparcie finansowe uczniów szkół podstawowych i gimnazjów, którzy osiągnęli „bardzo dobre” wyniki w nauce²⁰.

¹⁷ Rejestr dostępny pod adresem: http://mniejszosci.narodowe.mswia.gov.pl/mne/rejestry/rejestr-gmin/6794_Rejestr-gmin-na-ktorych-obszarze-sa-uzywane-nazwy-w-jezyku-mniejszosci.html.

¹⁸ Rejestr dostępny pod adresem: http://mniejszosci.narodowe.mswia.gov.pl/mne/rejestry/urzedowy-rejestr-gmin/6884_Urzedowy-Rejestr-Gmin-w-ktorych-jest-uzywany-jezyk-pomocniczy.html.

¹⁹ Uchwała Rady Miasta Bielsk Podlaski Nr VIII/65/15 z 26 maja 2015 r. w sprawie zasad udzielania stypendiów im. Jana Pawła II samorządu miasta Bielsk Podlaski dla uczniów za wyniki i osiągnięcia w nauce, przyjęta na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 14 a ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2013 r. poz. 594, ze zm.), art. 90t ust. 1 pkt 2 i ust. 2 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572, ze zm.) oraz Uchwały Nr VI /47/15 Rady Miasta Bielsk Podlaski z dnia 31 marca 2015 r. w sprawie przyjęcia Programu wspierania edukacji uzdolnionych dzieci i młodzieży Rada Miasta Bielsk Podlaski.

²⁰ Uczeń ubiegający się o stypendium musiał spełnić łącznie cztery kryteria, tj. [1] musiał być uczniem szkół, dla których organem prowadzącym jest miasto Bielsk Podlaski, [2] otrzymać co najmniej bardzo dobrą ocenę za zachowanie, [3] uzyskać średnią ocen na koniec roku szkolnego: co najmniej 5,0 w szkole podstawowej i 4,75 w gimnazjum oraz [4] musiał być laureatem wojewódzkiego konkursu przedmiotowego organizowanego przez Kuratora Oświaty.

Na realizację tego programu wydatkowano z budżetu Miasta 76,6 tys. zł, z czego 33,6 tys. zł w 2018 roku, 28 tys. zł w 2019 roku i 15 tys. zł do końca czerwca 2020 r. (co stanowiło 97%, 80% i 69% planowanych środków), z czego na stypendia uczniów mniejszości przeznaczono odpowiednio 22,2 tys. zł, 17,2 tys. zł i 6,7 tys. zł, tj. 66,1%, 61,4% i 44,7% wydatków poniesionych na stypendia. Stypendia otrzymało 26 uczniów w roku szkolnym 2017/2018, 13 uczniów w roku szkolnym 2018/2019 i 15 uczniów w roku szkolnym 2019/2020.

Poza wskazaniem ogólnego celu, tj. wsparcie uczniów osiągających bardzo dobre wyniki w nauce, w programie nie określono zakładanych efektów.

(akta kontroli str. 40-41, 157-161, 183)

W latach 2018 – 2020 Miasto przeznaczyło natomiast 479,9 tys. zł na pomoc materialną o charakterze socjalnym uczniom prowadzonych szkół, z czego 228,9 tys. zł w 2018 roku, 179,3 tys. zł w 2019 roku i 71,7 tys. zł w 2020 roku (do końca III kwartału). Stosownie do postanowień zawartych w regulaminie udzielania pomocy materialnej o charakterze socjalnym dla uczniów zamieszkałych na terenie gminy²¹, pomoc kierowano do wszystkich uczniów, którzy spełnili kryterium dochodowe (miesięczna wysokość dochodu na osobę w rodzinie ucznia nie mogła być większa niż kwota, o której mowa w art. 8 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej²²). Miasto Bielsk Podlaski udzielało wsparcia na zasadach ogólnych, w tym 466,1 tys. zł wydatkowano na wypłatę stypendiów i zasiłków szkolnych dla ogółem 385 uczniów, a 13,8 tys. zł wydatkowano na dofinansowanie zakupu podręczników i materiałów edukacyjnych dla 56 uczniów. (akta kontroli str. 161)

1.5. Poza zwiększoną częścią oświatowej subwencji ogólnej (naliczonej z uwzględnieniem liczby uczniów mniejszości), Miasto nie otrzymywało z innych źródeł środków na sfinansowanie realizacji zadań na rzecz mniejszości narodowych. Z wyjaśnień Burmistrza wynika, że dotacje centralne skierowane były bezpośrednio do organizacji pozarządowych, a żadna z nich „... nie zwracała się z prośbą o pomoc przy ubieganiu się o dofinansowanie”.

(akta kontroli str. 40-41, 184-187)

1.6. Na podstawie art. 50 ust. 2-5 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o systemie informacji oświatowej²³, Urząd podejmował działania mające na celu weryfikację danych dotyczących m.in. liczby uczniów i etatów nauczycielskich zamieszczane w SIO, stanowiących podstawę do naliczenia części oświatowej subwencji ogólnej. Corocznie, przed potwierdzeniem ich prawdziwości, Urząd obligował wszystkich dyrektorów prowadzonych szkół, do przeanalizowania zamieszczanych w SIO danych. Ponadto na koniec lat 2018 – 2019 Urząd przeprowadził kontrolę kompletności i poprawności danych przekazywanych przez szkoły w zakresie sprawozdawczości SIO²⁴. Kontrolą objęto m.in. wykazywaną przez dyrektorów liczbę uczniów mniejszości narodowej. W wyniku przeprowadzonych kontroli, Urząd nie stwierdził różnic w danych zamieszczanych w SIO dotyczących nauczania języka mniejszości ze stanem faktycznym. (akta kontroli str. 188-209)

Kontrola NIK wykazała natomiast, że podejmowane przez Urząd działania weryfikacyjne nie wyeliminowały błędów dotyczących liczby uczniów objętych nauką języka białoruskiego, gdyż w SP nr 3 dane te zawyżono, co opisano szczegółowo w dalszej części wystąpienia, w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”.

1.7. W latach objętych kontrolą, naukę języka mniejszości białoruskiej prowadzono w SP nr 3 i Niepublicznej Szkole Podstawowej nr 1 w Bielsku Podlaskim, a w SP nr 4 funkcjonowały oddziały nauczania w języku ukraińskim. Łączna liczba uczniów, objętych nauczaniem języka mniejszości w ww. szkołach w okresie objętym kontrolą zmniejszyła się (o 102 osoby, tj. o 11,8%) z 866 uczniów w 2018 roku do 764 w 2020 roku (w 2019 roku obowiązek szkolny realizowało 823 uczniów mniejszości²⁵). Dochody Miasta, w latach 2018 – 2020

²¹ Uchwała Rady Miasta Bielsk Podlaski nr XXXIII/183/2005 z 29 marca 2005 r. w sprawie przyznawania pomocy materialnej o charakterze socjalnym dla uczniów zamieszkałych na terenie Miasta Bielsk Podlaski, ze zmianami zawartymi w uchwale nr LIII/268/06 z 28 kwietnia 2006 r. i nr XXV/112/08 z 27 maja 2008 r.

²² Dz. U. z 2019 r. Nr 64, poz. 1507, ze zm.

²³ Dz. U. z 2019 r. poz. 1942, ze zm.

²⁴ Kontrolę Niepublicznej Szkoły Podstawowej nr 1 (z nauką języka białoruskiego) przeprowadzono 29 października 2018 r., Szkoły Podstawowej nr 4 (z nauką języka ukraińskiego) – 28 listopada 2019 r., a SP nr 3 (z nauką języka białoruskiego) – 10 grudnia 2019 r.

²⁵ W przypadku mniejszości białoruskiej odnotowano spadek o 11% z 683 do 608 uczniów, a ukraińskiej o 14,8% z 183 do 156 uczniów.

(do zakończenia kontroli), uzyskane z tytułu otrzymanej z budżetu państwa części oświatowej subwencji ogólnej, wynosiły kolejno: 16.836,1 tys. zł, 17.992 tys. zł i 15.181,1 tys. zł (z planowanych na 2020 rok 17.941,7 tys. zł), w tym: 1.019,8 tys. zł, 1.072,1 tys. zł i 1.044,8 tys. zł pozyskano tytułem dodatkowej kwoty części oświatowej subwencji ogólnej, naliczonej z uwzględnieniem liczby uczniów mniejszości.

Otrzymane z budżetu państwa środki oświatowej subwencji ogólnej, z dodatkowymi środkami naliczonymi z uwzględnieniem liczby uczniów mniejszości, stanowiły 17%, 13,8% i 17,1% dochodów miasta (98.898,4 tys. zł, 130.386,2 tys. zł i 88.583,9 tys. zł zrealizowanych do końca III kwartału 2020 r.). (akta kontroli str. 184, 186, 210-216)

Urząd nie żądał od dyrektorów SP nr 3 i SP nr 4 informacji o należnych im kwotach części oświatowej subwencji ogólnej, naliczonych z uwzględnieniem liczby uczniów mniejszości. Nie obligował również dyrektorów do wskazania wydatków związanych z organizacją i prowadzeniem w ich szkołach nauki języka mniejszości oraz czy środki te będą przeznaczone na pokrycie kosztów nauczania języków mniejszości i czy będą wystarczające. Dane dostępne w Urzędzie nie pozwalały na ustalenie z jakich źródeł pokrywane były koszty nauki języka białoruskiego i ukraińskiego jako języków mniejszości, czy też ewentualnie jako drugiego języka nowożytnego (w przypadku języka ukraińskiego). Opracowane przez szkoły, na podstawie przekazywanych przez Urząd zaleceń, plany finansowe nie pozwalają na wyodrębnienie takich informacji.

(akta kontroli str. 109-110, 187, 219-227)

Skarbnik Miasta wyjaśniła, że podziału kwoty stanowiącej część oświatową subwencji ogólnej na poszczególne szkoły i placówki dokonuje się na zasadach wypracowanych przez Miasto, z uwzględnieniem ich kosztów funkcjonowania. W planach finansowych SP nr 3 i SP nr 4 w poszczególnych latach były zabezpieczone środki na nauczanie języków mniejszości narodowych zgodnie z zapotrzebowaniem dyrektorów tych szkół. Dodała, że w głównej mierze były to wydatki dotyczące wynagrodzeń nauczycieli, ale również wydatki na koszty pośrednie związane z prowadzeniem szkoły (energia elektryczna, ciepła, woda, usługi komunalne, koszty administracji i obsługi, itp.). Środki z części oświatowej subwencji ogólnej, przydzielone dla Miasta z zastosowaniem wag dla uczniów mniejszości były kierowane do tych szkół, ale w jej ocenie, nie było podstaw prawnych i narzędzi do wyszczególniania, o ile były one wyższe od strumieni środków skierowanych do innych szkół i placówek oświaty. Wskazała też, że w obowiązującej klasyfikacji budżetowej brak jest parametrów umożliwiających wyodrębnienie w księgach rachunkowych i w sprawozdawczości wydatków budżetowych ponoszonych przez jednostki samorządu terytorialnego w odniesieniu do uczniów mniejszości. Urząd nie wyszczególniał środków przeznaczonych na wydatki w odniesieniu do uczniów mniejszości, więc i nie rozliczał tych środków w szczególny sposób.

(akta kontroli str. 234-235)

W latach 2018 – 2019 Urząd przekazał prowadzonym szkołom pełną kwotę uzyskaną w ramach zwiększenia części oświatowej subwencji ogólnej. Szkołom w których odbywa się nauczanie mniejszości przekazano ogółem 45.804,2 tys. zł, w tym w poszczególnych latach odpowiednio 13.995,6 tys. zł, 15.066,2 tys. zł i 16.724,4 tys. zł²⁶.

Uzyskane środki z subwencja oświatowej, uwzględniające kwoty zwiększenia, pozwoliły na sfinansowanie w latach 2018 – 2019 wydatków związanych z oświatą na poziomie odpowiednio 57% i 56,9%²⁷.

(dowód: akta kontroli str. 184-185, 236)

Średnie wydatki bieżące przypadające na jednego ucznia w mieście Bielsk Podlaski wynosiły: 2.101 zł w 2018 r., 2.059 zł w 2019 roku, a na 2020 r. są przewidywane w wysokości 1.956 zł²⁸. W Urzędzie nie prowadzono natomiast kalkulacji kosztów kształcenia uczniów należących do mniejszości narodowej.

(akta kontroli str. 236)

1.8. W okresie objętym kontrolą żaden z dyrektorów szkół prowadzonych przez Miasto nie zgłaszał wniosków o utworzenie międzyszkolnych zespołów nauczania języka mniejszości,

²⁶ SP nr 3 otrzymała odpowiednio 7.436,9 tys. zł, 8.006,6 tys. zł i 5.440,9 tys. zł, SP nr 4 otrzymała odpowiednio 6.439,4 tys. zł, 6.910,5 tys. zł i 4.785,8 tys. zł, a N SP nr 1 – 119,3 tys. zł, 149,1 tys. zł i 153,8 tys. zł.

²⁷ Wydatki na oświatę wynosiły w tym czasie 24.562 tys. zł i 26.491 tys. zł.

²⁸ Ustalone proporcjonalnie do wydatków poniesionych w 2020 roku.

gdyż nie wystąpiły sytuacje zbyt małej liczby zgłoszonych dzieci lub uczniów albo braku nauczyciela (mogących uniemożliwić zorganizowanie nauczania języka mniejszości w szkole). W latach 2018–2020 nie zachodziła również konieczność prowadzenia wspólnych zespołów międzyszkolnych w ramach współpracy z innymi organami prowadzącymi (sytuacja, przewidziana w § 8 ust. 1 rozporządzenia w sprawie wykonywania zadań umożliwiających podtrzymywanie poczucia tożsamości narodowej, etnicznej i językowej uczniów należących do mniejszości narodowych i etnicznych). Burmistrz wyjaśnił, że potrzeby edukacyjne mniejszości białoruskiej i ukraińskiej zapewniają SP nr 3 i SP nr 4. (akta kontroli str. 40-41, 154-155)

W latach objętych kontrolą dyrektorzy szkół prowadzonych przez Miasto nie składali wniosków o przyznanie dodatkowych godzin na zajęcia dla uczniów mniejszości narodowych. Godziny przeznaczone na kultywowanie historii, kultury i języka prowadzono zgodnie z zatwierdzonym przez organ prowadzący arkuszem organizacyjnym (bez dodatkowego zwiększania ich liczby) i finansowano z budżetu Miasta (w ramach otrzymanych środków części oświatowej subwencji ogólnej).

(akta kontroli str. 40-41, 169-181)

1.9. Organizację i prowadzenie działalności kulturalnej Miasto powierzyło BDK, utworzonemu, na mocy art. 9 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej²⁹. W ramach realizowanych zadań statutowych (sprawa opisana w pkt 1.1 wystąpienia) BDK wspierał w sposób ciągły funkcjonowanie czterech zespołów artystycznych mniejszości, w tym Chóru *Pieśni i Tańca „WASIŁOCZKI”*, Zespołu *„MAŁANKA”* i Zespołu Męskiego *„KURANTY”* (mniejszości białoruskiej) oraz *Ukraińskiego Zespołu Pieśni i Tańca „RANOK”*. Cyklicznie organizowano różnego rodzaju imprezy o charakterze kulturalno-artystycznym skierowane do mniejszości, w tym Koncerty *„Spasauskija Zapusty”*, *Festiwal Poezji Śpiewanej „Jesień Bardów”* i *Ludowy Festyn Białoruski* (mniejszości białoruskiej) oraz *Festiwal Kultury Ukraińskiej*. Od 20 lutego 2015 r. w BDK prowadzona jest biblioteczka wydawnictw białoruskich. Zbiory pozyskano nieodpłatnie z Centrum Kultury Białorusi działającego przy Ambasadzie Białorusi w Warszawie. W zasobach znajduje się 66 płyt CD i 520 publikacji, które udostępniane są nieodpłatnie mieszkańcom.

Środki na realizację powierzonych zadań z zakresu kultury, w tym prowadzonych na rzecz mniejszości, corocznie określano w budżecie miasta w formie dotacji podmiotowej dla BDK³⁰. W latach 2018–2020 (do końca III kwartału) Urząd przekazał w tej formie środki w łącznej kwocie 391,6 tys. zł (w poszczególnych latach kolejno: 128,7 tys. zł, 129,2 tys. zł, 133,7 tys. zł na zadania związane z tradycjami kulturalnymi mniejszości.

(akta kontroli str. 113-114)

1.10. Z danych posiadanych przez Urząd wynika, że w okresie objętym kontrolą na terenie Bielska Podlaskiego funkcjonowało siedem organizacji pozarządowych działających na rzecz mniejszości narodowych, w tym: *Stowarzyszenie „Muzeum Małej Ojczyzny w Studziwodach”*, *Stowarzyszenie „Podlaski Instytut Naukowy”*, *Stowarzyszenie Szczyty, Związek na Rzecz Edukacji i Promocji Kultury Białoruskiej*, *Stowarzyszenie Sympatyków Pieśni i Tańca „Wasiłoczki”*, *Fundacja Ochrony Dziedzictwa Ziemi Bielskiej*, *Fundacja Domów Kultury Prawosławnej w Bielsku Podlaskim*, *Fundacja Teatr „Czrevo”* i *Związek Ukraińców Podlasia*. Zasady współpracy z tymi organizacjami regulowały – corocznie uchwalane przez Radę Miasta – Programy współpracy Miasta Bielsk Podlaski z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego³¹, których głównymi celami było m.in. zdiagnozowanie i zaspokojenie potrzeb mieszkańców miasta, wzmocnienie aktywności społeczności lokalnej, zapewnienie efektywności wykonywania zadań

²⁹ Dz. U. z 2020 r. poz. 194.

³⁰ Uchwała Nr XXXIX/318/17 Rady Miasta Bielsk Podlaski w sprawie uchwalenia budżetu miasta Bielsk Podlaski na 2018 rok, uchwała Nr III/20/2018 Rady Miasta Bielsk Podlaski w sprawie uchwalenia budżetu miasta Bielsk Podlaski na 2019 rok i uchwała Nr XIV/147/19 Rady Miasta Bielsk Podlaski w sprawie uchwalenia budżetu miasta Bielsk Podlaski na 2020 rok.

³¹ Programy opracowane we współpracy z organizacjami pozarządowymi w ramach konsultacji społecznych, określonych w uchwale Rady Miasta Bielsk Podlaski Nr LIV/312/10 z 28 września 2010 r. w sprawie określenia szczegółowego sposobu konsultowania z organizacjami pozarządowymi lub radami działalności pożytku publicznego oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2020 r. poz. 1057).

publicznych i wspieranie rozwoju inicjatyw obywatelskich. Jednym z priorytetów było wspieranie wartościowych przedsięwzięć o charakterze lokalnym, z zakresu rozwoju kultury i ochrony dziedzictwa narodowego oraz promocja twórczości kulturalnej i ludowej. W programach wskazano, że wybór realizatorów zadań odbywać się będzie w ramach otwartych konkursów ofert, co szerzej opisano w obszarze 2 wystąpienia pokontrolnego.

Współpraca Urzędu z organizacjami działającymi na rzecz mniejszości narodowych prowadzona była głównie przy realizacji zlecanych zadań publicznych. W latach 2018 – 2020 zrealizowano 14 takich zadań z dofinansowaniem środkami Miasta w kwocie 83,7 tys. zł, w tym w 2018 r. – 39,5 tys. zł, w 2019 r. – 44,2 tys. zł. Ponadto kwotą 11,7 tys. zł wsparto organizację spotkań i konferencji prowadzonych przez organizacje mniejszości³², a część z nich objęto honorowym patronatem³³. (akta kontroli str. 36-39, 81-108, 113-152, 154, 154)

Z informacji pozyskanych od organizacji działających na rzecz mniejszości białoruskiej i ukraińskiej wynika, że współpracowały one z Urzędem w sposób stały i konstruktywny. Współpraca ta dotyczyła głównie wspierania przez Urząd organizowanych przedsięwzięć kulturalnych, oświatowych i społecznych (m.in. poprzez wsparcie finansowe i organizacyjne prowadzonych działań). Umożliwiało to w ich ocenie przedstawiciele mniejszości lepszą prezentację dorobku artystycznego i tradycji mniejszości. (akta kontroli str. 440-444)

1.11. W latach 2018 – 2020 (do końca III kwartału) Urząd nie udzielał – ministrowi właściwemu ds. wyznań religijnych oraz mniejszości narodowych i etnicznych – informacji o sytuacji mniejszości narodowych ani o działaniach podejmowanych, na ich rzecz (tj. informacji, o których mowa w art. 31 ust. 1 ustawy o mniejszościach narodowych), gdyż – jak wyjaśnił Burmistrz – do Urzędu nie wpływały wnioski ministra o udostępnienie takich informacji. (akta kontroli str. 156)

W okresie objętym kontrolą, Urząd nie podejmował współpracy z Wojewodą Podlaskim w kontekście mniejszości narodowych, np. w zakresie rozwiązywania problemów mniejszości, respektowania ich praw, i przeciwdziałaniu dyskryminacji osób należących do mniejszości, tj. działań wskazanych w art. 22 ust. 1 ustawy o mniejszościach narodowych. Burmistrz wyjaśnił, że Wojewoda nie kontaktował się z Urzędem w tej sprawie.

(akta kontroli str. 40-41, 155-156)

Burmistrz wywiązał się z obowiązku cyklicznego przedstawiania Radzie Miasta informacji o stanie realizacji zadań oświatowych (wymóg określonych w art. 11 ust. 7 ustawy Prawo oświatowe). W wyznaczonym terminie, tj. przed 31 października³⁴ radnych zapoznawano m.in. z organizacją szkół i przedszkoli, stanem kadry nauczycielskiej i ich średnim wynagrodzeniem, formami i wielkością pomocy materialnej i wsparcia dla uczniów oraz z wynikami egzaminu gimnazjalnego i ósmoklasisty. Przekazywane informacje obejmowały również uczniów mniejszości, bez szczególnego wyodrębniania danych na ich temat. Powyższe informacje zostały przyjęte bez uwag i uzupełnień.

(akta kontroli str. 40-41, 156, 228-233)

1.12. W okresie objętym kontrolą, do Urzędu nie wpływały informacje dyrektorów prowadzonych szkół wskazujące na trudności związane z organizacją nauczania dzieci i młodzieży należących do mniejszości narodowych, w tym wynikające z wprowadzenia na obszarze RP stanu epidemii, spowodowanego zagrożeniami COVID-19.

(akta kontroli str. 40-41, 156)

Stosownie do postanowień art. 10 ust. 1 pkt. 1 i 5 Prawa oświatowego, Urząd zapewnił uczniom prowadzonych szkół warunki do nauki, wyposażenie, w pomoce dydaktyczne i sprzęt niezbędny do nauczania w formie zdalnej, w związku z wprowadzeniem zdalnego

³² Na przykład w 2018 wsparto Związek Ukraińców Podlasia Zarząd Główny w Bielsku Podlaskim przy organizacji II Podlaskiej Konferencji Naukowej pn. „Kultura i język Podlasia w ciągu stuleci” oraz występu w Bielsku Podlaskim artystów z Teatru Ludowego z Zori (Ukraina). Z kolei w 2019 r. organizację III Podlaskiej Konferencji Naukowej pn. „25-lecie odrodzenia nauczania języka ukraińskiego na Północnym Podlasiu w kontekście społeczno-kulturalnym” oraz XXVIII Festiwalu Kultury Ukraińskiej na Podlasiu „Podlaska Jesień 2019”.

³³ Na przykład w 2018 r. dotyczyło to „IV Prologu-Dni Kultury Piśmiennictwa Słowiańskiego”, w ramach wydarzenia na terenie Bielska Podlaskiego odbyły się: koncerty, wystawy, uroczystości liturgiczne oraz konferencja naukowa, a w 2019 r. II Plener Fotograficzny pt. „Bielsk na Podlasiu”.

³⁴ 23 października 2018 r. przedstawiono informację o realizacji zadań w roku szkolnym 2017/2018, 29 października 2019 r. w roku szkolnym 2018/2019.

nauczania z powodu zagrożenia COVID-19. W tym celu pozyskano 173,8 tys. zł³⁵ na zakup 72 laptopów dla nauczycieli i uczniów, w tym 93,8 tys. zł na zakup 39 laptopów w ramach projektu Szkoła +. Umowy o dofinansowaniu zakupu sprzętu informatycznego zawarto z Centrum Projektów Polska Cyfrowa³⁶. Zakupiony sprzęt rozdysponowano proporcjonalnie do zgłoszonego przez szkoły zapotrzebowania, tj. wśród uczniów z rodzin wielodzietnych o niskim statusie materialnym. Szkoły nauczające w języku mniejszości otrzymały 45 laptopów (62,5% zakupionych komputerów), z czego 28 laptopów przekazano do SP nr 4, a 17 – do SP nr 3. (akta kontroli str. 404-439)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Proces naboru do szkoły prowadzącej naukę języka mniejszości białoruskiej opisano w § 2 uchwały nr XXXVIII/303/17 Rady Miasta Bielsk Podlaski z dnia 28 listopada 2017 r. w sprawie stwierdzenia przekształcenia Zespołu Szkół z Dodatkową Nauką Języka Białoruskiego im. Jarosława Kostyczewicza w Bielsku Podlaskim w ośmioletnią Szkołę Podstawową nr 3 z Dodatkową Nauką Języka Białoruskiego im. Jarosława Kostyczewicza w Bielsku Podlaskim. Przewiduje on, że do szkoły mogą uczęszczać uczniowie miasta Bielsk Podlaski zapisani na podstawie wniosku złożonego przez rodziców dziecka wyrażających chęć objęcia dziecka dodatkową nauką języka białoruskiego. Wymóg ten narusza prawo rodzica do złożenia wniosku o objęcie ucznia (dziecka) nauczaniem języka mniejszości w terminie do 20 września danego roku (§2 ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 sierpnia 2017 r. w sprawie warunków i sposobu wykonywania przez przedszkola, szkoły i placówki publiczne zadań umożliwiających utrzymanie poczucia tożsamości narodowej, etnicznej i językowej uczniów należących do mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym).

Burmistrz wyjaśnił, że – w jego ocenie – intencją ww. uchwały w sprawie stwierdzenia przekształcenia Zespołu Szkół w ośmioletnią SP nr 3 było, aby mniejszość białoruska mogła mieć swoją szkołę podstawową, stąd też SP nr 3 powstała z myślą o tej mniejszości. Dodał, że zamiarem organu prowadzącego nie było utworzenie kolejnej szkoły z dodatkową nauką języka białoruskiego jako języka nowożytnego. Stwierdził też, że w odróżnieniu od języków nowożytnych (np. angielskiego), białoruski jest językiem ginącym, więc ważne jest, aby mogła się go uczyć mniejszość narodowa. Dlatego SP nr 3 realizuje zadania art. 13 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty³⁷, zgodnie z którym szkoła publiczna umożliwia uczniom podtrzymywanie poczucia tożsamości m.in. narodowej i językowej, a w szczególności naukę języka oraz własnej historii i kultury. Nauka ta odbywa się na wniosek rodziców, złożony zgodnie z postanowieniami rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 sierpnia 2017 r.³⁸ Wniosek ten jest samoistną podstawą do uznania ucznia za należącego do mniejszości narodowej, bez obowiązku udowodnienia przy tym jego przynależności narodowej. Nie budziły więc wątpliwości organu prowadzącego dane, wykazywane corocznie w SIO wskazujące, że w SP nr 3 uczy się niemal 100% dzieci należących do mniejszości białoruskiej. (akta kontroli str. 67-68, 155, 218, 237-238, 350-453)

2. Urząd nierzetelnie zweryfikował liczbę uczniów mniejszości narodowych wykazaną w SIO, stanowiącą podstawę do wyliczenia dla Miasta części oświatowej subwencji ogólnej w 2020 roku. W efekcie doszło do zawyżenia liczby uczniów objętych nauką języka mniejszości narodowej o dwie osoby w roku szkolnym 2019/2020³⁹, gdyż

³⁵ Zakupy realizowane ze środków europejskich, w ramach Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa na lata 2014-2020, Oś Priorytetowa nr 1 Powszechny dostęp do szybkiego Internetu, Działanie 1.1 Wyeliminowanie terytorialnych różnic w możliwości dostępu do szerokopasmowego Internetu o wysokich przepływnościach.

³⁶ Zawarte odpowiednio 22 kwietnia 2020 r. i 5 maja 2020 r.

³⁷ Dz. U. z 2020 r. poz.1327.

³⁸ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej w sprawie warunków i sposobu wykonywania przez przedszkola, szkoły i placówki publiczne zadań umożliwiających podtrzymywanie poczucia tożsamości narodowej, etnicznej i językowej uczniów należących do mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym (Dz. U. poz. 1627). Rozporządzenie zwane dalej „rozporządzeniem w sprawie wykonywania zadań umożliwiających podtrzymywanie poczucia tożsamości narodowej, etnicznej i językowej uczniów należących do mniejszości narodowych i etnicznych”.

³⁹ Wśród uczniów mniejszości narodowych wykazywano w SIO troje uczniów nieposiadających obywatelstwa polskiego (tj. obywateli Białorusi i Ukrainy), zawyżając liczbę uczniów należących do mniejszości narodowej. Przy czym dwóch z nich

do uczniów białoruskiej mniejszości narodowej zaliczono dwóch uczniów posiadających obywatelstwo Republiki Białoruś⁴⁰.

Stosownie do postanowień art. 50 ustawy o systemie informacji oświatowej, jednostki samorządu terytorialnego potwierdzają prawdziwość danych zgromadzonych w SIO⁴¹, w tym informacji o liczbie uczniów, niezbędnej do dokonania podziału części oświatowej subwencji ogólnej między poszczególne j.s.t. Sprawdzenia dokonują po porównaniu z posiadanymi danymi, w szczególności z danymi pozyskanymi w ramach sprawowanego nadzoru nad działalnością prowadzonych szkół.

Z kolei stosownie do § 1 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia w sprawie wykonywania zadań umożliwiających podtrzymywanie poczucia tożsamości narodowej, etnicznej i językowej uczniów należących do mniejszości narodowych i etnicznych, szkoła prowadzi naukę języka mniejszości narodowej lub etnicznej dla uczniów należących do mniejszości narodowych i etnicznych w rozumieniu art. 2 ustawy o mniejszościach narodowych. W świetle art. 2 ust. 2 pkt 3 w zw. z art. 3 pkt 2 powołanej ustawy, mniejszością narodową jest grupa obywateli polskich, o cechach określonych w art. 2 ust. 1 tej ustawy. Tym samym uczniowie nieposiadający obywatelstwa polskiego nie mogą być objęci nauką języka mniejszości narodowej na zasadach określonych w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 sierpnia 2017 r. Wykazana w zestawieniach zawartych w SIO liczba uczniów należących do mniejszości narodowych i etnicznych, dla których szkoła podejmuje zadania edukacyjne (np. nauczanie języka mniejszości) jest uwzględniana przy ustalaniu kwoty uzupełniającej części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego, obliczanej według algorytmów, ustalonych rozporządzeniami Ministra Edukacji Narodowej, wydanymi na podstawie art. 28 ust. 6 ustawy z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego⁴².

Wskutek wykazania tych dwóch uczniów w SIO na dzień 30 września 2019 r., w 2020 roku nienależnie pobrano subwencję w kwocie 2.468 zł. Z wyjaśnień udzielonych przez dyrektora SP nr 3 wynikało, że zaliczenie trojga dzieci do uczniów mniejszości narodowej nastąpiło wskutek niedopatrzania pracownika wprowadzającego dane do SIO. Burmistrz Miasta wyjaśnił, że było to spowodowane prowadzeniem weryfikacji prawdziwości danych zamieszczanych w SIO na podstawie złożonych przez rodziców wniosków o objęcie dziecka nauką języka mniejszości narodowej (na wzorze stanowiącym załącznik do rozporządzenia w sprawie wykonywania zadań umożliwiających podtrzymywanie poczucia tożsamości narodowej, etnicznej i językowej uczniów należących do mniejszości narodowych i etnicznych). Prowadzone kontrole w szkołach uczących dzieci mniejszości też nie wychwyciły błędów popełnionych przy wprowadzaniu danych do SIO przez pracownika szkoły. (akta kontroli str. 205-218)

OCENA CZĄSTKOWA

W ocenie NIK, warunki organizacyjno-kadrowe Urzędu pozwoliły na sprawne prowadzenie spraw dotyczących zachowania i rozwoju tożsamości kulturowej mniejszości białoruskiej i ukraińskiej, pomimo, że w strukturze Urzędu nie wyodrębniono komórki / stanowiska odpowiedzialnego wyłącznie za realizację takich zadań. Wyznaczeni pracownicy, wykonujący zadania na rzecz mieszkańców, uwzględniali w swej pracy problemy i potrzeby mniejszości narodowych. Dorosłym mieszkańcom Miasta, w tym należącym do mniejszości, umożliwiono uczestnictwo w imprezach organizowanych przez BDK, Bibliotekę Miejską bądź organizacje pozarządowe (korzystające z dofinansowania z budżetu Miasta). W ich ramach podtrzymywano i kultywowano tradycje mniejszości narodowych. Nakłady z budżetu Miasta, z uwzględnieniem części oświatowej subwencji ogólnej, umożliwiły dzieciom i młodzieży niezakłóconą naukę języka białoruskiego i ukraińskiego w publicznym przedszkolu i szkołach podstawowych (dwóch publicznych i jednej niepublicznej), również w czasie pandemii COVID-19. Z naruszeniem prawa rodziców do złożenia wniosku o objęcie ucznia (dziecka) nauczaniem języka mniejszości w terminie do 20 września danego roku, organ prowadzący SP nr 3 zobligował rodziców do złożenia takiego wniosku jeszcze przed rozpoczęciem nauki

wykazano w SIO wg. stanu na dzień 30 września 2019 r. (przyjętych do wyliczenia subwencji na 2020 r.). Trzeci uczeń rozpoczął naukę od 3 lutego 2020 r. i nie był uwzględniany do obliczenia subwencji.

⁴⁰ Uczniowie ci nie zostali zwolnieni z lekcji języka białoruskiego ani historii i kultury białoruskiej.

⁴¹ Dane wg. stanu na 30 września.

⁴² Dz. U. z 2020 r. poz. 23, ze zm.

w tej szkole. W Urzędzie nierzetelnie zweryfikowano też liczbę uczniów mniejszości narodowych, ujętą w SIO do kalkulacji przy obliczaniu subwencji oświatowej, co skutkowało jej zawyżeniem o 2.468 zł w 2020 roku.

OBSZAR

2. Realizacja zadań dotyczących podtrzymywania tożsamości kulturowej i językowej mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym

Opis stanu faktycznego

2.1. W latach 2018 – 2020 Urząd zorganizował cztery konkursy ofert na realizację zadań publicznych przez organizacje pozarządowe oraz inne podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego (jeden w 2018 roku, dwa w 2019 roku i jeden w 2020 roku), przy czym nie wyszczególniano w nich działań na rzecz mniejszości narodowych.

Analiza treści ogłoszeń wykazała, że określono w nich w ogólny sposób rodzaj wspieranego zadania⁴³ oraz rodzaj działań objętych dofinansowaniem miasta. W ramach zadań z zakresu kultury i ochrony dziedzictwa narodowego wyszczególniano natomiast rodzaje przedsięwzięć m.in.: [1] organizację imprez kulturalnych, warsztatów, konkursów, festiwali, koncertów, w tym prowadzonych w tradycji ludowej i regionalnej, [2] wspieranie działań utrwalających i promujących tożsamość kulturową miasta, w tym inicjatywy z zakresu różnorodności kulturowej miasta, dialogu międzykulturowego, prezentacji kultur mniejszości narodowych i etnicznych, [3] wspieranie inicjatyw obejmujących promocję działań i dokonań lokalnych twórców. Na realizację zadań z zakresu kultury i ochrony dziedzictwa Urząd przeznaczył w latach 2018 – 2020 ogółem 171 tys. zł, w tym: 60 tys. zł w 2018 roku, 71 tys. zł w 2019 roku i 40 tys. zł w 2020 roku. (akta kontroli str. 154, 239-246, 248-249)

Wszystkie zorganizowane przez Urząd konkursy ofert miały charakter otwarty i mogła w nich uczestniczyć każda organizacja reprezentująca mniejszość narodową, niezależnie od tego na rzecz której z mniejszości działała. Poza konkursami, w okresie objętym kontrolą do Urzędu nie zgłaszano wniosków o finansowanie lub dofinansowanie realizacji zadań publicznych na rzecz mniejszości. Urząd nie zlecał też realizacji takich zadań z pominięciem ogłaszanych konkursów. (akta kontroli str. 248-249)

W latach 2018 – 2020 organizacje mniejszości białoruskiej i ukraińskiej zgłosiły do konkursów 18 ofert. Wszystkie zgłoszenia zostały rozpatrzone pozytywnie i zakwalifikowane do dofinansowania środkami z budżetu Miasta, z czego:

- 1) Pięć zadań⁴⁴ w 2018 roku, dotyczyło m.in. organizacji: Festiwalu „Pod opieką Bogurodzicy” (dla około 500 uczestników), warsztatów kultury ukraińskiej dla dzieci i młodzieży „U źródeł” (dla dzieci szkolnych i gimnazjalnych) czy też spotkań z podlaskim folklorem, tradycją i poezją ukraińską (uczestniczyło w nich około 400 osób). Na działania te Urząd zaplanował i przekazał realizatorom kwotę 39,5 tys. zł.
- 2) Dziewięć zadań⁴⁵ w 2019 roku, dotyczyło m.in.: wydania książki pisarza i publicysty Józefa Tokarzewicza „Hodi” (w setną rocznicę śmierci) i śpiewnika „Pół wieku z piosenką”, organizacji festiwali („Pod opieką Bogurodzicy”) i koncertów (piosenek Anny German, „Nasze pieśni”) oraz corocznych imprez – warsztaty kultury ukraińskiej dla dzieci i młodzieży „U źródeł” i spotkania z podlaskim folklorem, tradycją i poezją ukraińską. Na działania te Urząd zaplanował i przekazał kwotę 44,7 tys. zł.
- 3) Cztery działania⁴⁶ w 2020 r., dotyczyły m.in. produkcji 20 minutowego filmu pt. „Wpływ o. Leoncjusza Tofiluka na odrodzenie ikony w Polsce. Film dokumentalny” i organizacji imprezy pod hasłem „Tradycja nasze korzenie”. Na realizację tych działań zaplanowano

⁴³ Na przykład przeciwdziałanie uzależnieniom i zapobieganie patologiom społecznym, pomoc społeczna, wspieranie osób starszych czy też kultura i ochrona dziedzictwa narodowego.

⁴⁴ Fundacja Domów Kultury Prawosławnej Diecezji Warszawsko-Bielskiej (mniejszości białoruskiej) i Związek Ukraińców Podlasia zgłosiły po dwa zadania, a jedno - Stowarzyszenie Sympatyków Chóru Pieśni i Tańca „Wasiloczki” (mniejszości białoruskiej).

⁴⁵ Stowarzyszenie Muzeum Małej Ojczyzny w Studziwodach (mniejszości białoruskiej) zgłosiło trzy zadania, Fundacja Domów Kultury Prawosławnej Diecezji Warszawsko-Bielskiej (mniejszości białoruskiej) i Związek Ukraińców Podlasia zgłosiły po dwa zadania, a Stowarzyszenie Sympatyków Pieśni i Tańca „Wasiloczki” (mniejszości białoruskiej) i Stowarzyszenie Współpracy Polska – Wschód po jednym zadaniu.

⁴⁶ Po jednym zadaniu zgłosiły Stowarzyszenie Sympatyków Chóru Pieśni i Tańca „Wasiloczki”, Stowarzyszenie Współpracy Polska – Wschód, Fundacja Domów Kultury Prawosławnej Diecezji Warszawsko-Bielskiej i Stowarzyszenie Edukacji Filmowej.

w budżecie Miasta 36,5 tys. zł. Z uwagi na pandemię COVID 19 planowane działania nie zostały do 30 września 2020 r. zrealizowane i nie wydatkowano na ten cel żadnych środków.
(akta kontroli str. 154, 247)

2.2. Konkursy ogłaszane w latach 2018 – 2020 zostały przeprowadzone zgodnie z przepisami ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie⁴⁷, a także założeniami określonymi w *Rocznym programie współpracy Miasta Bielsk Podlaski z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego*.

Analiza przyjętych w Urzędzie rozwiązań wykazała m.in., że stosownie do postanowień uodp, termin na składanie ofert corocznie wyznaczano po upływie co najmniej 21 dni od daty ogłoszenia konkursu⁴⁸. Ogłoszenia o konkursach ofert na realizację zadań publicznych w latach 2018 – 2020 upubliczniano w terminie trzech dni od daty wydania zarządzeń Burmistrza o ich rozpisaniu. Ogłoszenia zamieszczano na stronie Biuletynu Informacji Publicznej, stronie internetowej i w siedzibie Urzędu. Wszystkie ogłoszenia o konkursie zawierały elementy wymagane postanowieniami art. 13 ust. 2 uodp. Zamieszczono w nich informacje m.in. na temat: [1] rodzaju zadania, [2] wysokości środków przeznaczonych na ich realizację w budżecie miasta, [3] zasad przyznawania dotacji, [4] terminów i warunków realizacji zadań, [5] terminów składania ofert, [6] trybu i kryteriów stosowanych przy wyborze ofert oraz terminu dokonania wyboru ofert, [7] zrealizowanych zadań tego samego rodzaju i wysokości dotacji przekazanych organizacjom pozarządowym w roku ogłoszenia konkursu i w roku poprzednim. Ocenę kompletności i spełniania przez złożone oferty wymogów formalnych powierzono Komisji Konkursowej⁴⁹, której raport był corocznie zatwierdzany przez Burmistrza. W latach 2018 – 2020 wszystkie oferty zgłoszone przez organizacje mniejszości spełniały kryteria określone w art. 14 ust. 1 uodp i zostały pozytywnie zweryfikowane przez Komisję i uzyskały wnioskowane dofinansowanie.

(akta kontroli str. 248-249)

2.3. Niezwłocznie po rozstrzygnięciu konkursów, stosownie do art. 15 ust. 2j uodp, upubliczniano ogłoszenia o ich wynikach w BIP, na stronie internetowej Urzędu i w jego siedzibie. Informacje, których zakres spełniał wymogi art. 15 ust. 2h uodp, zawierały nazwy wybranych podmiotów, realizowanych przez nich zadań i wielkość przyznanych dotacji.

(akta kontroli str. 248-257)

2.4. Analiza sześciu z 14 umów, zawartych w latach 2018 – 2019, na realizację zadań publicznych na rzecz mniejszości narodowych⁵⁰ o wartości dofinansowania w kwocie 70,5 tys. zł (z 83,7 tys. zł ogółem przyznanych) wykazała, że:

- Umowy zawarto z podmiotami wybranymi w ramach otwartych konkursów ofert na realizację zadania publicznego.
- Pięć z sześciu umów z wybranymi podmiotami⁵¹ zawarto w 2018 roku po upływie 30 i 38⁵² dni od daty ogłoszenia wyników konkursu ofert, a w 2019 roku po upływie 38 dni. Burmistrz wyjaśnił, że wydłużony termin podpisania umów był spowodowany trybem ich podpisywania. Był też wynikiem konieczności uzyskania od realizatorów, przed zawarciem umowy, akceptacji przygotowanych projektów umów, aktualizacji kosztorysu i harmonogramu działania (w serwisie *witkac.pl*). W konsekwencji umowy podpisywano po około miesiącu od daty ogłoszenia wyników konkursu ofert. Dodał, że podpisanie ich w tym terminie nie miało negatywnego wpływu na realizację zleconych zadań.

(akta kontroli str. 355-356)

⁴⁷ Dalej „uodp”.

⁴⁸ Ogłoszenia zamieszczano na stronie Biuletynu Informacji Publicznej i w siedzibie Urzędu.

⁴⁹ Składająca się z trzech pracowników Urzędu.

⁵⁰ Wybrano po trzy zadania z każdego roku o największej wartości, tj. w 2018 r. organizację Festiwalu „Pod opieką Bogurodzicy” (30 tys. zł), imprezy pn. Tradycja regionu w obrzędach (3,5 tys. zł) i Warsztatów kultury ukraińskiej dla dzieci i młodzieży „U źródeł” (2,5 tys. zł), zaś w 2019 r. organizację Festiwalu „Pod opieką Bogurodzicy” (30 tys. zł), spotkań z podlaskim folklorem, tradycją i poezją ukraińską (2,5 tys. zł) i koncertu piosenek Anny German (2 tys. zł).

⁵¹ Poza jedną umową zawartą po upływie 11 dni od daty ogłoszenia wyników konkursu w 2019 r. z Fundacją Domów Kultury Prawosławnej Diecezji Warszawsko – Bielskiej na organizację Festiwalu „Pod opieką Bogurodzicy”.

⁵² Umowę ze Stowarzyszenie Sympatyków Chóru Pieśni i Tańca „Wasiloczki” zawarto po upływie 30 dni, a ze Związkiem Ukraińców Podlasia i Fundacją Domów Kultury Prawosławnej Diecezji Warszawsko – Bielskiej po upływie 38 dni.

- Środki na realizację zadań przekazano podmiotom zgodnie z ustaleniami umów, tj. w terminie 30 dni od daty ich podpisania, jedną transzą.
- Wszystkie umowy sporządzono zgodnie ze wzorem określonym w obowiązujących przepisach⁵³. Każda z nich zawierała elementy wymienione w art. 221 ust. 3 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych⁵⁴, w tym: szczegółowy opis zadania z określeniem celu na jaki przyznano dotację i terminu realizacji, wysokości i trybu płatności dotacji, terminu wykorzystania dotacji (do końca terminu realizacji zadania⁵⁵), tryb kontroli realizacji zadania, termin i sposób rozliczenia dotacji oraz termin zwrotu niewykorzystanych środków. Postanowienia umowy w zakresie zabezpieczenia efektywności, rzetelności i jakości zleconego zadania nie zawierały innych uregulowań niż wskazane w art. 16 udpp.
- Wszystkie podmioty złożyły sprawozdania z realizowanych zadań, sporządzone na formularzu będącym załącznikiem do rozporządzenia w sprawie wzorów. W jednym przypadku (Fundacji Domów Kultury Prawosławnej Diecezji Warszawsko – Bielskiej) wezwano podmiot do korekty sprawozdania, którą złożono w wyznaczonym terminie 23 stycznia 2020 r.
- Pięć z sześciu podmiotów złożyło sprawozdania terminowo. W jednym przypadku (Fundacji Domów Kultury Prawosławnej Diecezji Warszawsko – Bielskiej) sprawozdanie złożono 54 dni po terminie wyznaczonym w umowie, co zostało opisane w sekcji „Stwierdzona nieprawidłowość”.
- Wszystkie podmioty wykorzystały przyznane środki zgodnie z przeznaczeniem. Z przedstawionych sprawozdań wynikało, że koszty i wydatki poniesiono na zadania i w terminach określonych w umowach.
- Pięć z sześciu podmiotów wykorzystało otrzymane środki w całości. W jednym przypadku (Fundacji Domów Kultury Prawosławnej Diecezji Warszawsko – Bielskiej) koszty realizowanego zadania były niższe od zakładanych o 62 zł, które Fundacja zwróciła na rachunek Urzędu w terminie określonym w umowie.
- Urząd zaakceptował rozliczenia merytoryczne i finansowe wszystkich zadań objętych analizą. Uznał, że osiągnięto zakładane cele i efekty. W wyniku ich realizacji osiągnięto m.in. następujące efekty rzeczowe:
 - zorganizowano warsztaty dla dzieci i młodzieży w ramach spotkań z twórcami i artystami ludowymi, warsztaty śpiewania dawnych pieśni – kultywujące obrzędy i tradycje mniejszości narodowych,
 - przygotowano dla ok. 400 osób (uczestników konkursów oraz kolędowania) Galowy Konkursu „Z Pidlaskoju Krynci” oraz Konkurs Recytatorski „Ukraińskie Słowo” i spotkania z kolędą i szchedriwką,
 - dokonano promocji kultury i tradycji folklorystycznej mniejszości narodowych (zwłaszcza ubiorów, tradycji śpiewu i obrzędowości),
 - zorganizowano dwie edycje Festiwalu „Pod opieką Bogurodzicy”, w których udział wzięły zespoły chóralskie z polski i zagranicy.

(akta kontroli str. 248-257, 261-354, 357-373)

W latach 2018 – 2020 w budżecie Miasta nie wystąpiły zaległości z tytułu niewyegzekwowanych kwot dotacji dotyczących zadań zleconych z zakresu mniejszości narodowych, wykorzystanych niezgodnie z przeznaczeniem, pobranych nienależnie lub w nadmiernej wysokości.

(akta kontroli str. 187)

⁵³ Załącznik nr 3 do rozporządzenia Przewodniczącego Komitetu do spraw pożytku publicznego z 24 października 2018 r. w sprawie wzorów ofert i ramowych wzorów umów dotyczących realizacji zadań publicznych oraz wzorów sprawozdań z wykonania tych zadań (Dz. U. z 2018 r. poz. 2057) dalej „rozporządzenie w sprawie wzorów”. Do 29 października 2018 r. obowiązywało rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 17 sierpnia 2016 r. w sprawie wzorów ofert i ramowych wzorów umów dotyczących realizacji zadań publicznych oraz wzorów sprawozdań z wykonania tych zadań (Dz. U. poz. 1300).

⁵⁴ Dz. U. z 2019 r. poz. 869, ze zm.

⁵⁵ W trzech przypadkach

2.5. W okresie objętym kontrolą, Burmistrz, stosownie do postanowień art. 5a ust. 3 udpp, przedłożył Radzie Miasta sprawozdania z realizacji *Rocznych programów współpracy Miasta Bielsk Podlaski z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami, o których mowa w uddp za rok 2018 i 2019*⁵⁶. Sprawozdania zawierały informacje na temat wszystkich 18 zadań realizowanych w badanym okresie na rzecz mniejszości narodowych, z wyszczególnieniem kwot dofinansowania środkami z budżetu Miasta⁵⁷.

Przedstawione przez Burmistrza sprawozdania zostały zaakceptowane przez Radę bez uwag i poprawek. (akta kontroli str. 115-152, 374-379)

2.6. W latach objętych kontrolą Miasto nie otrzymywało dotacji celowych z budżetu państwa na realizację zadań dotyczących mniejszości narodowych, których celem miałyby być wspieranie działalności zmierzającej do ochrony, zachowania i rozwoju tożsamości kulturowej mniejszości i integracji obywatelskiej i społecznej⁵⁸.

(akta kontroli str. 40-41, 155-156)

W opinii Burmistrza, „konkursy organizowane na rzecz mniejszości narodowych na szczeblu centralnym zdecydowanie są skierowane do organizacji pozarządowych. Miasto Bielsk Podlaski posiada informację, że organizacje działające na rzecz mniejszości zamieszkujących nasze miasto pozyskują środki na swoją działalność, np. Muzeum Małej Ojczyzny w Studziwodach, Związek Ukraińców Podlasia, Białoruskie Towarzystwo Społeczno-Kulturalne. Niektóre z zadań realizowanych przez ww. organizacje są również wspierane przez Miasto Bielsk Podlaski. Organizacje pozarządowe nie zwracały się z prośbą o pomoc przy ubieganiu się o dofinansowanie”. (akta kontroli str. 111)

2.7. W latach 2018 – 2020 Miasto otrzymało cztery dotacje o łącznej wartości 5 tys. zł z budżetu Starosty Bielskiego, w tym:

- 2 tys. zł w 2018 roku na wsparcie dwóch zadań polegających na organizacji XXIV edycji koncertu związanego z letnim obrzędem zapustowym pn. „*Spasauskija zapusty*” oraz dofinansowanie organizacji koncertu z okazji jubileuszu zespołu męskiego mniejszości białoruskiej „*Kuranty*” (po 1 tys. zł)⁵⁹;
- 3 tys. zł w latach 2019 – 2020 tj. dwie dotacje po 1,5 tys. zł na wsparcie kolejnych edycji koncertu związanego z letnim obrzędem zapustowym pn. „*Spasauskija zapusty*”⁶⁰.

W umowach o przekazaniu dotacji strony określiły przedmiot, terminy przekazania dotacji, realizacji zadania, jego rozliczenia i zwrotu niewykorzystanych środków. Na realizatora wszystkich zadań wyznaczono BDK. (akta kontroli str. 380)

Na realizację ww. czterech zadań objętych dofinansowaniem Starosty Bielskiego wydatkowano ogółem 13,5 tys. zł, w tym 7,5 tys. zł w 2018 r. (3,5 tys. zł na koncert związany z letnim obrzędem zapustowym i 4 tys. zł na jubileusz zespołu) oraz po 3,5 tys. zł na kolejne edycje koncertu związanego z letnim obrzędem zapustowym. Udział dotacji Starosty w kosztach organizowanych imprez wynosił odpowiednio 28,6% i 25% w 2018 roku, po 42,9% w 2019 i 2020 roku. Pozostałe koszty realizowanych zadań, BDK sfinansował środkami dotacji podmiotowej przekazywanej corocznie z budżetu miasta.

(akta kontroli str. 380)

Dofinansowane zadania zostały zrealizowane terminowo⁶¹, środki dotacji otrzymanej z budżetu Starosty Bielskiego⁶² wykorzystano w okresie wskazanym w umowach, w całości zgodnie z przeznaczeniem na opłacenie kosztów wyżywienia uczestników koncertów i Jubileuszu. Stosownie do wymogów zawartych w umowach wydatki ujęto na wyodrębnionych kontach w ewidencji księgowej Urzędu. (akta kontroli str. 381-403)

⁵⁶ Sprawozdania przedłożono Radzie odpowiednio 14 maja 2019 r. z realizacji Rocznej współpracy za 2018 r. i 10 maja 2020 r. z realizacji Rocznej współpracy za 2019 r. sesje Rady odbyły się 28 maja 2019 r. i 26 maja 2020 r.

⁵⁷ Dokonano analizy sprawozdań upublicznionych na stronie BIP odpowiednio 15 maja 2019 r. i 11 maja 2020 r.

⁵⁸ Cele o których mowa w art. 18 ust. 1 ustawy o mniejszościach narodowych.

⁵⁹ Umowy zawarto odpowiednio 26 czerwca i 29 września 2018 r.

⁶⁰ Umowy zawarto odpowiednio, 24 czerwca 2019 r. i 17 lipca 2020 r.

⁶¹ XXIV edycja koncertu związanego z letnim obrzędem zapustowym pn. „*Spasauskija zapusty*” przeprowadzono 11 sierpnia 2018 r., koncert z okazji jubileuszu zespołu męskiego mniejszości białoruskiej „*Kuranty*” 29 września 2018 r., XXV edycja koncertu związanego z letnim obrzędem zapustowym pn. „*Spasauskija zapusty*” 11 sierpnia 2019 r., a XXVI jego edycja 11 sierpnia 2020 r.

⁶² Badaniem objęto 100% przekazanych Miastu środków.

Urząd wywiązał się z obowiązku terminowego rozliczenia dotowanych zadań. Informacje o sposobie wykorzystania dotacji przekazane do Starostwa Powiatu Bielskiego były zgodne z danymi ujętymi w ewidencji księgowej Urzędu i zostały udokumentowane kopiami faktur, rzetelnie zweryfikowanych przez pracowników Urzędu. Realizowane w latach 2018 – 2020 zadania z dofinansowaniem Starosty Bielskiego nie były kontrolowane przez dotacjodawcę. Również Urząd nie kontrolował sposobu wykonywania dotowanych zadań przez BDK (ich bezpośredniego realizatora), gdyż jak wyjaśnił Burmistrz ich kontrola odbyła się w formie „monitoringu” – „zarówno władze miasta, jak i pracownicy oraz radni uczestniczyli w wydarzeniach organizowanych przez Bielski Dom Kultury dofinansowanych przez Starostę Bielskiego”. Dodał, że każdy wydatek był sprawdzany przez pracownika Urzędu, który dokonywał rozliczeń dotacji pozyskując w tym celu materiały źródłowe (faktury i polecenia przelewu), a przedstawione dokumenty nie budziły zastrzeżeń.

Z corocznych informacji przedstawianych przez BDK wynikało, że osiągnięto zakładane cele w badanych zadaniach, polegające na systematycznym prezentowaniu całej społeczności Bielska Podlaskiego tradycyjnych obrzędów zapustowych mniejszości białoruskiej oraz prezentacji dorobku artystycznego zespołu kultywującego język białoruski.

(akta kontroli str. 40-41, 111-112, 381-403)

Stwierdzona
nieprawidłowość

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono nieprawidłowość polegającą na niepodejmowaniu przez Urząd działań w celu wyegzekwowania obowiązku rozliczenia dotacji przekazanej Fundacji Domów Kultury Prawosławnej Diecezji Warszawsko – Bielskiej, realizującej w 2019 r. zadanie publiczne polegające na organizacji kolejnej edycji Festiwalu „Pod opieką Bogurodzicy”. Pomimo nieprzedłożenia przez Fundację rozliczenia końcowego w terminie wyznaczonym w umowie, tj. do 30 października 2019 r., Urząd wbrew postanowieniom § 9 ust. 4 umowy zawartej z Fundacją, nie wezwał na piśmie do przedłożenia sprawozdania w terminie 7 dni od daty otrzymania wezwania. Sprawozdanie końcowe Fundacja złożyła 23 grudnia 2019 r., tj. po upływie 54 dni od wyznaczonego terminu. Burmistrz Miasta wyjaśnił, że nie podjęto działań wobec Fundacji przez niedopatrzenie.

(akta kontroli str. 337-354, 356)

OCENA CZĄSTKOWA

W latach 2018 – 2020 Miasto skorzystało z możliwości udzielenia dotacji celowych na zadania wspierające kulturę mniejszości narodowych zamieszkujących Bielsk Podlaski. W ramach czterech prawidłowo przeprowadzonych otwartych konkursów ofert zlecono łącznie 14 zadań skierowanych do mniejszości białoruskiej i ukraińskiej, na które z budżetu Miasta wydatkowano 83,7 tys. zł. Dofinansowane projekty dotyczyły m.in. organizacji warsztatów i konkursów tematycznych, a także promocji kultury i tradycji folklorystycznej mniejszości narodowych. Miasto pozyskało również środki z Powiatu Bielskiego na przedsięwzięcia organizowane przez BDK. Kontrola NIK wykazała, że dofinansowane zadania zrealizowano terminowo i zgodnie z zawartymi umowami dotacji.

Stwierdzona nieprawidłowość dotyczyła braku działań dyscyplinujących wobec jednej z organizacji, która nie złożyła sprawozdania końcowego z realizowanego zadania w terminie przewidzianym w umowie.

IV. Wnioski

W związku ze stwierdzoną nieprawidłowością, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, wnosi o:

Wnioski

1. Podjęcie działań zmierzających do dostosowania postępowania rekrutacyjnego do SP nr 3 do obowiązujących przepisów.
2. Dołożenie należytej staranności podczas weryfikacji danych ujętych w SIO, w celu wyeliminowania błędnych zapisów, mających wpływ na wyliczenie wartości części oświatowej subwencji ogólnej oraz określenie i zwrot nienależnie otrzymanych środków z tego tytułu w 2020 roku.
3. Egzekwowanie – od podmiotów realizujących zadania publiczne – terminowego składania sprawozdań z wykonania zadań i wykorzystania otrzymanych dotacji.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK, kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Białymstoku. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK, należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Białystok, 7 grudnia 2020 r.

Marek Ozga
główny specjalista kontroli państwowej

p.o. DYREKTORA DELEGATURY
Najwyższej Izby Kontroli w Białymstoku
Agata Ciupa

...../-/.....

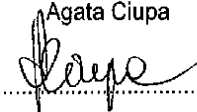
podpis

...../-/.....

podpis

Zmian w wystąpieniu pokontrolnym dokonał:

p.o. DYREKTORA DELEGATURY
Najwyższej Izby Kontroli w Białymstoku
Agata Ciupa

podpis